

מסורת הש"ס

^(א) ג"מ עה; ^(ב) ונכסותי מטין; ^(ג) וגי' רש"א ר"ח ע"ש,

גליון הש"ס

בתוס' סוף ד"ה שלחו בו' דהא בשבת פ' ספנין פ"ב:
וכן בגילוי דף מ' ע"א ב"ק דף קטו ע"א מסהדרין דף י ע"צ:

הגהות הב"ח

^(א) רשב"ם ד"ה אחרים וכו' לכו אורח אירעא למידן:
^(ב) ד"ה ליטעט וכו' ספינתו בנרה הס"ד:
^(ג) תוס' ד"ה (בדק הקודם) שלחו וכו' דל"כ קשה מדקבצי רישא שיר קרקע לל"ל והר"א עט ד"ה כתב וד"ה מנחת:

מוסף תוספות

^א. [נ]אנן סהדי דאינו רוצה שתחול מתנתו לכשיעמוד.
מוס' הרא"ש גיטין עט:

רבינו גרשום

סבור מיניה הני מילי.

וכתב וזיכה לאחר דראשון קנה לגמרי וכגון שמת שכיב מרע אצל לעזמו יכול לחזור בו אם יעמוד מחליו לא קנה ראשון שלא היה קנין אלא מחמת מיתה:
אמר לכו רב חסדא זין לאחר זין לעזמו.

ולא דמיא לרדב יהודה אמר שמואל

דאמר בידוע שלא היה קנין אלא מחמת מיתה דהתם כתב וקנו אצל הכא זיכה וכתב וקנו דכל כך ודאי לייפות את כחו:
הוא דקנו מיניה.

כתב וזיכה וקנו מיניה ור"ה לחזור בו כשעמד מחליו:
דמקנו אינשי. שכיב מרע הנותנין לאחר מיתה לדעת שיחזרו בהן אם יעמדו שכובצין או מקנין או כותבין ומקנין אצל אמה כתבת וזכית והקנית דהא ודאי שמואל מודי זין לעזמו זין לאחר. והשתא שמעינן מד' מילי דלמר שמואל בשמעמין דקיימא לן^א כוותיה בדניי מתנת שכיב מרע בדלא שיר שיט זה קנין בלא זיכה לו את השטר לא ידענא מאי אידון זה ולא קנה מקבל מתנה אפי' מת הנותן דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אצל אם ייפה את כחו בכתיבת השטר או בזוואה דכתב זה וקנינא

מיניה מוסיקף על מתנתא דא קני המקבל מתנה שזיה לא נאמר לא גמר להקנותו אלא בשטר כו' והוא שמת הנותן אצל אם עמד חוזר בדידוע שלא היה קנין אלא מחמת מיתה ומדרב יהודה אמר שמואל דלוקיימנא במייפא את כחו שמעינן ליה להא ושכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת כותבין ונותנין לאחר מיתה כדאוקיימנא לשמואל במייפא את כחו אצל בלא ייפוי לא קנה דאין שטר לאחר מיתה ואם כתב וזיכה השטר למסרו לזה לראיה וכתב וזיכה לזה השני קנה והדר ציה מראשון והוא שמת ואם עמד חוזר דכל מתנת שכיב מרע בכל הנכסים בלא ייפוי כח בשטר אם עמד חוזר הלכך שני נמי קנה דהדר ציה מקמא אצל אם כתב וזיכה והקנה קאמר שמואל דקנה קמא לגמרי זין לעזמו זין לאחר ואם עמד

אינו חוזר:
היה מסנהא. מתנת שכיב מרע במקלח ככתוב זה קנין וקונה לדברי הכל זין עמד זין לא עמד:
דהוה כסוב צהיי וצמזוי. מתנה זו אני מקנה לך בחיים וצמות. וליכא לאוקמה במתנת צריא דהיכי לימא רב הרי היא כמתנת שכיב מרע למיקני לאחר מיתה והלא אין שטר לאחר מיתה:
רב אמר הרי היא כמתנה שכיב מרע. למיקני לאחר מיתה ואם עמד חוזר וכ"ש אם מתנת שכיב מרע בכל שהוא בלא שזיר דלא קני אלא עד לאחר מיתה:
סימנא לחיים. כלומר צמות דוקא הוא ומחיים לאו דוקא אלא לסמין טוב לפי שהזכיר מיתתו שלא ר"ה לפתוח פיו לשטן

כלומר המקום יליגני מחולי זה ולא אמות:
הרי היא כמתנה צריא. כאילו לא כתב זה צמות ואפי' אם עמד אינו חוזר ואפי' במתנה בלא שזיר דהכא לא לימא שמואל לא ידענא מאי אידון זה דנימא אין שטר לאחר מיתה דהא כתב זה בחיים:
גבי צהיי וצמות וה"ה היכא דכתב מחיים:
קא משמע לן. דלא שאני לרב זין בחיים לקנות:
דהא אמרי נהרדעי הלכסא כוותיה דרב. גבי צהיי וצמות ור"ה היכא דכתב צהיי וצמות:
לשום טמיה. מקום:
אסריה דשמואל. ואע"ג דהלכתא כרב לאו ^(א) אורחא למידן כרב בארתיה דשמואל זיל עביד ליה התם כרב:
כשמעסיה. דהוה כתיב ציה מחיים וקנה בעל השטר והאשה הפסידה:
וקטרדא ליה. לומר לא יפה דנתיב:
א"ל לספריה זיל כסוב לה. שהדיון עמה וכתוב צסוק השטר משנה השנויה בצ"מ כהשוכר את האומנין ^(דף עה):
שוכר עליהן או מטען וסימן היה בתוך השטר שלדחות האשה ולהטעותה נכתוין להיפטר ממחלוקתה והיא הבינה בדברים וקללתו: ליטעב ארביה. מיטבב ספינתו ^(א):
אטעווי קמטעיס לי. צתמיה:
אמשיניהו למניה. שראום צמים להתקיים קללתה בכך:
לא איספרק מעונשה. דאל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך ^[נגילה טו.]. ומאה שמעינן דזין בחיים זין מחיים סימנא לחיים:
בארנ"י לא כסוב זה שכיב מרע. כדקל"ר ורמי בערסיה וגם לשון מתנת צריא לא נכתב זה כד מהלך על רגלוי כשוקא שזהו לשון מתנת צריא כדאמרין בגמרא ^[קד.]. וצמתנה בלא שזיר מיירי דאמרן ציה ^[לעיל קמ.] דאינה מתנה שאם עמד חוזר:
הוא אומר שכיב מרע הייסי. וחוזרני צי:
צריא הייסי. ולא תחזור:
לרין. הנותן להציא ראייה ששכיב מרע היה צאותה שעה וכל זמן שלא יציא ראייה וזה המקבל מתנה דבזרן צגמרא ^[נשס:] **המוציא מחצירו עליו הראיה**. מפרש ראייה בציא וטעמא מאי:
וחכמים אומרים כו'. צתרי גווני מיפרשי טעמייהו דרבנן צגמרא ^[נשס:] **המוציא מחצירו עליו הראיה**. דהיינו מקבל מתנה ונותן הוי מוחזק בנכסים:
גב' מגו מרעיה איפטר כו'. כך היו רגילין לכתוב מתנת שכיב מרע הנכתבות לאחר מיתתן להודיע שהנכסים הללו נתונין לזה המקבל בזוואת שכיב מרע ומתוך אותו חולי נפטר שלא עמד בינתיים ולא חזר בו:
אמר

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

קנא.

ועוד דמה שפירש דסיפא דמתני' לא מיירי כעין רישא אין נראה כלל דל"כ ^(א) דקתני רישא שזיר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה אפי' לא שזיר גמי כיון דע"י קנין ובסיפא דקתני לא שזיר אין מתנתו מתנה אפילו שזיר גמי כיון דליכא קנין על כן נראה יותר כדפרשית וגם

מה שפירש ^(א) ר"ת דמשנתנו מיירי אליבא דרב בלא קנין משמע שרובה לומר דמתנת שכיב מרע שכתוב זה קנין היינו אפילו בקנין לחוד וגם פירש דצ"ה קיימא לן כרב כיון דשמואל אמר לא ידענא מה אידון זה אע"ג דצעלמא קיימא לן כשמואל דדיני וקשה אמאי דפסיק לעיל דמתנת שכיב מרע צמקלח צעיא קנין ומשני מתניתינן דקדנו מיניה א"כ מאי איריא שזיר אפי' לא שזיר גמי דאין נראה כלל שיחלוק רב על פסק הלכה שפסקנו לעיל מתנה דשכיב מרע צמקלח צעיא קנין ועוד דלאמרי' בגיטין פ' התקבל ^(דף סו.) מכלל דרב הונא סבר מתנת שכיב מרע לא צעיא קנין והא קיימא לן דצעיא קנין ומאי קושיא אי פליג רב הונא על פסק הלכה זה וסבר ליה כרב רציה דהכא ^ו דהא צצבת פ' משנין ^(ד' קמט.) פריך על רב הונא מרב רציה דקאמר התם והא רב הונא תלמידיה דרב הוה ורב אית ליה מוקלסא ועוד דלאמרי צי רב הכא ואמרי צי רב היינו רב הונא כמו שמפרש ר"ת צסוק פ"ק דסנהדרין ^(דף פ.) ושם ד"ה אלא וגם רש"י סובב כן דהיינו רב הונא היכא דלא מוכח שהוא רב המנונא:

א"ב כתב בה שכיב מרע כו'. וה"ה נמי דלא כתב זה לשון צריא כדמהלך על רגלוי כשוקא אלא משום דקתני לריך להציא ראייה שהוא שכיב מרע נקט האי לשנא:

ול"א כתב ביה מגו מרעיה איפטר לבית עזרמיה. והיורשים היו טוענין שעמד ואף על פי שלא היו טוענין שחזר בו דודאי כיון שעמד מסתמא ודאי חזר בו אע"פ שלא אמר בפירוש ^א והכי משמע בגיטין פרק מי שאלחו ^(דף עז: ושם) דלמר רב הונא התם גיטו כמתנתו מה מתנתו אם

עמד חוזר אף גיטו חוזר ופריך ליה מדתנן הרי זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה והלך ועמד צסוק וחלה ומת אם מחמת החולי הראשון מת הרי זה גט ואם לאו אינו גט ואם אמרת אם עמד חוזר הרי זה עמד ומאי קושיא דנהי דעמד והלא לא חזר בו אלא ש"מ דאפי' לא פירש שחזר בו יש לנו לומר שחוזר בו ועוד קאמר התם ^(דף עג.) א"ר אלעזר שכיב מרע שניתק מחולי אל חולי מתנתו מתנה ודוקא ניתק אצל עמד אין מתנתו מתנה אע"פ שלא חזר בו:
השתא

לא לימא התקום יליגני מחולי זה ולא אמות:
הרי היא כמתנה צריא. כאילו לא כתב זה צמות ואפי' אם עמד אינו חוזר ואפי' במתנה בלא שזיר דהכא לא לימא שמואל לא ידענא מאי אידון זה דנימא אין שטר לאחר מיתה דהא כתב זה בחיים:
גבי צהיי וצמות וה"ה היכא דכתב מחיים:
קא משמע לן. דלא שאני לרב זין בחיים לקנות:
דהא אמרי נהרדעי הלכסא כוותיה דרב. גבי צהיי וצמות ור"ה היכא דכתב צהיי וצמות:
לשום טמיה. מקום:
אסריה דשמואל. ואע"ג דהלכתא כרב לאו ^(א) אורחא למידן כרב בארתיה דשמואל זיל עביד ליה התם כרב:
כשמעסיה. דהוה כתיב ציה מחיים וקנה בעל השטר והאשה הפסידה:
וקטרדא ליה. לומר לא יפה דנתיב:
א"ל לספריה זיל כסוב לה. שהדיון עמה וכתוב צסוק השטר משנה השנויה בצ"מ כהשוכר את האומנין ^(דף עה):
שוכר עליהן או מטען וסימן היה בתוך השטר שלדחות האשה ולהטעותה נכתוין להיפטר ממחלוקתה והיא הבינה בדברים וקללתו: ליטעב ארביה. מיטבב ספינתו ^(א):
אטעווי קמטעיס לי. צתמיה:
אמשיניהו למניה. שראום צמים להתקיים קללתה בכך:
לא איספרק מעונשה. דאל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך ^[נגילה טו.]. ומאה שמעינן דזין בחיים זין מחיים סימנא לחיים:
בארנ"י לא כסוב זה שכיב מרע. כדקל"ר ורמי בערסיה וגם לשון מתנת צריא לא נכתב זה כד מהלך על רגלוי כשוקא שזהו לשון מתנת צריא כדאמרין בגמרא ^[קד.]. וצמתנה בלא שזיר מיירי דאמרן ציה ^[לעיל קמ.] דאינה מתנה שאם עמד חוזר:
הוא אומר שכיב מרע הייסי. וחוזרני צי:
צריא הייסי. ולא תחזור:
לרין. הנותן להציא ראייה ששכיב מרע היה צאותה שעה וכל זמן שלא יציא ראייה וזה המקבל מתנה דרבנן צגמרא ^[נשס:] **המוציא מחצירו עליו הראיה**. מפרש ראייה בציא וטעמא מאי:
וחכמים אומרים כו'. כך היו רגילין לכתוב מתנת שכיב מרע הנכתבות לאחר מיתתן להודיע שהנכסים הללו נתונין לזה המקבל בזוואת שכיב מרע ומתוך אותו חולי נפטר שלא עמד בינתיים ולא חזר בו:
אמר

עין משפט ונר מצוה

ק"ח א מ"י פ"ט מהל' זכיה ומתנה הלכה טו סמג עשין פב טו"ע ח"מ ס"י רב סעף יג:
ק"ב ב ג מ"י שם פ"ח הלכה יט סמג עשין פב טו"ע ח"מ ס"י רנא סעף א:
ק"ב ד מ"י שם פ"ט הל' כב סמג עשין פב טור וש"ע ח"מ ס"י רנא ס"ב:

^[רבינו גרשום (המשך)]

בחיים ובמות מודי רב דקנה קמ"ל דלא:
ההוא דאתא לקמיה דרב נחמן. דהוה כתיב מתנתא בחיים ובמות:
הוא אתרא דשמואל היא. ולא בעינא להתיר דבריו דגברא רבא הוא:
לשום טמיה. מקום דליבעי ליה התם כדרב. דלא קנה [אלא] לאחר מיתה דהאי דקאמר מוחים סימן לחיים הוא:
עבד ליה כשמעתיה. דאי כתוב בה בחיים קנה:
הוה קא טרדא ליה. דקאמרה ל"י והא הלכתא כרב דלא קנה והיתה רוצה שיכתוב לה פסק דין שלא קנה:
זיל כתוב לה. בקלף אחר:
שוכר עליהן או מטען. כלומר כתוב לה דברים בעלמא הואיל דמיטרדא ל"י כדו שתתא כסורה דוכותא אתה כותב לה כדו שתדחה מעלינו משום דהוה עסק בההויא משנה כבבא מציעא משום הכי שרא מלבושיו במאי כרי משום דמטעה לה בדברים בעלמא. והרגישה שטעה אותה וקללתו שתטבע ספינתו וממונו:
אמשיניהו. שרא מלבושיו במאי כרי שנתקיים כם קללתה ולא הוהיל:
[מתנין] לא כתב בה. באותה מתנה:
שכיב מרע היה שנתנה לה. הוא אמר שכיב מרע הייתי. בשנתתי לך וברשותי לחזור:
והוא. המקבל אמר בריא הייתי ומנתת בריא נתתה ואי אתה רשאי לחזור:
צריך להביא ראייה לנותן. ששכיב מרע היה דבריו ר' מאיר. ואין מתנתו מתנה. וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה ועל המקבל להביא ראייה שבתורת בריא יתבא ניהליה:
כדקל"ר ורמי בערסיה. יתב פלוני שכיב מרע לפלוני והוי היתומים אומרים לאחר כך עמד מחליו וחזר בו והמקבל אומר מאותו חולי נפטר. ושלי' היא דבמתנת שכיב מרע נתנה:

^(א) מלשון רבינו כהן משמע שהיה גורם בדברי רבא להיסק דחי כתיב זה בחיים וצמות ופולגותא דרב ושמואל הוא אם כתוב זה מחיים והנדר כ"ע